

เกษตรอินทรีย์ วิถีสุขภาพที่ยั่งยืน

กนกวรรณ ไชยสูงเนิน¹, อาทิตย์ ดาวภิรมย์²

¹โรงพยาบาลหนองคาย จังหวัดหนองคาย

²สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดหนองคาย

วันรับ: 14 ก.พ. 2568

วันแก้ไข: 8 มี.ค. 2568

วันตอบรับ: 10 มี.ค. 2568

บทนำ

ปัจจุบันการบริโภคอาหารมีความสะดวกรวดเร็ว แต่สิ่งที่ยังคงเป็นปัญหาและต้องปรับปรุงและพัฒนา คือ พฤติกรรมการบริโภคบางอย่างที่ยังไม่ถูกต้อง การขาดการเอาใจใส่ในความปลอดภัยของอาหารทั้งของผู้ประกอบอาหาร และผู้บริโภค เนื่องจากวิถีชีวิตที่รีบเร่งทำให้ต้องมีการพึ่งพาอาหารนอกบ้านมากขึ้น ทำให้มีโอกาสเจ็บป่วยจากการปนเปื้อนในอาหารเพิ่มสูงขึ้น ผู้บริโภคจึงเล็งเห็นความสำคัญในการดูแลสุขภาพมากขึ้น จึงเลือกบริโภคอาหารที่เป็นประโยชน์ต่อร่างกายและปลอดภัย ทำให้อาหารเกษตรอินทรีย์ได้รับความนิยมมากขึ้น⁽¹⁾

อาหารเป็นหนึ่งในปัจจัย 4 ที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ แต่ปัจจุบันกลับพบว่ามนุษย์ประสบปัญหาโรคร้ายไข้เจ็บจากการบริโภคอาหาร ซึ่งสาเหตุหนึ่งเกิดจากการบริโภคอาหารที่มีสารเคมีทางการเกษตรตกค้างที่มาจากผลผลิตทางการเกษตร เมื่อผู้บริโภคบริโภคอาหารเหล่านี้จะก่อให้เกิดอาการแพ้เฉียบพลันและหากมีการสะสมจะก่อให้เกิดโรคร้ายต่างๆ ได้ เช่น โรคปอด และโรคมะเร็ง เป็นต้น⁽²⁾

สำหรับประเทศไทย หากพิจารณาข้อมูลจากสถาบันมะเร็งแห่งชาติ พบผู้ป่วยด้วยโรคมะเร็งรายใหม่วันละ 381 คน หรือ 139,206 คนต่อปี ขณะที่สถิติสาธารณสุข พ.ศ. 2562 ซึ่งจัดทำโดยกองยุทธศาสตร์และแผนงาน สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข เผยว่าคนไทยเสียชีวิตจากโรคมะเร็งวันละ 230 คน หรือ 84,073 คนต่อปี โดยโรคมะเร็งที่พบมากที่สุด 5 อันดับแรกในคนไทย ได้แก่ มะเร็งตับและท่อน้ำดี มะเร็งเต้านม มะเร็งปอด มะเร็งลำไส้ใหญ่และ

ทวารหนัก และมะเร็งปากมดลูก ซึ่งโรคมะเร็งเหล่านี้สาเหตุเกิดจากการบริโภคอาหารที่มีสารเคมีและสารปนเปื้อนตกค้างในผลผลิตทางการเกษตร⁽³⁾

ปัจจุบันสถานการณ์การปนเปื้อนของสารเคมีตกค้างในร่างกายยังน่าเป็นห่วง โดยเฉพาะการบริโภคผักผลไม้ของประชาชนที่ยังคงละเลยความเสี่ยงได้รับสารเคมีประเภทยาฆ่าแมลงปนเปื้อนในร่างกาย สิ่งที่จะก่อกำเนิดอย่างชัดเจนคือผลการตรวจยาฆ่าแมลงในเลือดที่ดำเนินการตรวจให้ประชาชนที่มาร่วมงานมหกรรมอาหารและสุขภาพวิถีไทย โดยเจาะเลือดประชาชนที่มาตรวจ 963 คน เกินกว่าครึ่งหรือร้อยละ 53.37 เสี่ยงจากสารเคมีตกค้าง ร้อยละ 13.81 มีสารตกค้างในระดับที่ไม่ปลอดภัย ร้อยละ 31.67 มีสารเคมีตกค้างในระดับที่ปลอดภัย และมีเพียงร้อยละ 1.14⁽⁴⁾ และในปี พ.ศ. 2562 มีการตรวจหาปริมาณสารเคมีทางการเกษตรตกค้างในเลือดเกษตรกรของจังหวัดนครปฐม จำนวน 1,687 ราย พบมีผลปกติ 255 ราย คิดเป็นร้อยละ 15.11 ปลอดภัย 479 ราย คิดเป็นร้อยละ 28.39 เสี่ยง 592 ราย คิดเป็นร้อยละ 35.09 และไม่ปลอดภัย 361 ราย คิดเป็นร้อยละ 21.39⁽⁵⁾

จากข้อมูลความเสี่ยงดังกล่าว ทำให้ผู้บริโภคส่วนใหญ่ตระหนักในด้านการดูแลสุขภาพ และตัดสินใจเลือกวิธีการดูแลสุขภาพที่เหมาะสมโดยการเลือกรับประทานอาหารที่เป็นประโยชน์ต่อร่างกายและปลอดภัยมากขึ้น สุนทรวิชัยน้อยโสภณ⁽⁶⁾ พบว่า มีปริมาณการส่งออก 6,303.76 ตัน และมีมูลค่าการส่งออก 302.90 ล้านบาท โดยสินค้าเกษตรอินทรีย์หลักที่สำคัญอย่างข้าวอินทรีย์มีปริมาณการส่งออก 4,996.77 ตัน มูลค่าการส่งออก 185.10 ล้านบาท กะทิ-

สำเร็จรูป 514.75 ตัน มูลค่าการส่งออก 30.76 ล้านบาท ทุเรียน 38 ตัน มูลค่าการส่งออก 13.24 ล้านบาท มะพร้าวอ่อน 740.70 ตัน มูลค่าการส่งออก 18.27 ล้านบาท และมังคุด 12 ตัน มูลค่าการส่งออก 2.06 ล้านบาท จะเห็นได้ว่า ทิศทางของสินค้าเกษตรอินทรีย์ มีแนวโน้มที่ขยายตัวเพิ่มขึ้น เพราะนอกจากกระแสความนิยมการดูแลสุขภาพของผู้บริโภค⁽⁷⁾ และจากการศึกษาของคณิต สุขรัตน์⁽⁸⁾ ได้ทำการศึกษาทัศนคติพฤติกรรมและปัจจัยที่เกี่ยวข้องของผู้บริโภคสินค้าอินทรีย์ พบว่า ผู้บริโภคมีทัศนคติที่ดีต่อสินค้าอินทรีย์ และมีการซื้อสินค้าอินทรีย์ สำหรับการบริโภคในครัวเรือนเป็นจำนวน 2-4 ครั้ง/สัปดาห์ สินค้าอินทรีย์ที่ผู้บริโภคนิยมซื้อ ได้แก่ ผักสด ผลไม้สด และข้าว โดยผู้บริโภครับรู้ว่าสินค้าอินทรีย์นั้น ปลอดภัย ดีต่อสุขภาพ และไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม จากข้อมูลดังกล่าว พบว่า การบริโภคอาหารเกษตรอินทรีย์มีแนวโน้มได้รับความนิยมเพิ่มมากขึ้น แต่ยังคงมีผู้บริโภคที่ยังไม่เคยซื้ออาหารเกษตรอินทรีย์เลย

ปัจจัยที่ส่งผลต่อเกษตรอินทรีย์วิถีสุขภาพที่ยั่งยืน มีดังนี้

1. ปัจจัยด้านประโยชน์ของอาหารเกษตรอินทรีย์ คือ ความปลอดภัยปราศจากสารปนเปื้อนตกค้างในผลผลิตทางการเกษตร เช่น ปลอดภัยจากยาปฏิชีวนะและฮอร์โมนเร่งการเจริญเติบโต เป็นต้น

2. ปัจจัยด้านคุณภาพและมาตรฐานเกษตรอินทรีย์สากล เช่น IFOAM, EU, USDA Organic, Organic Thailand, มกท. เป็นต้น

3. ปัจจัยด้านบรรจุภัณฑ์ พบว่า สามารถปกป้องผลิตภัณฑ์ได้ดี สะอาด ปลอดภัย และช่วยอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

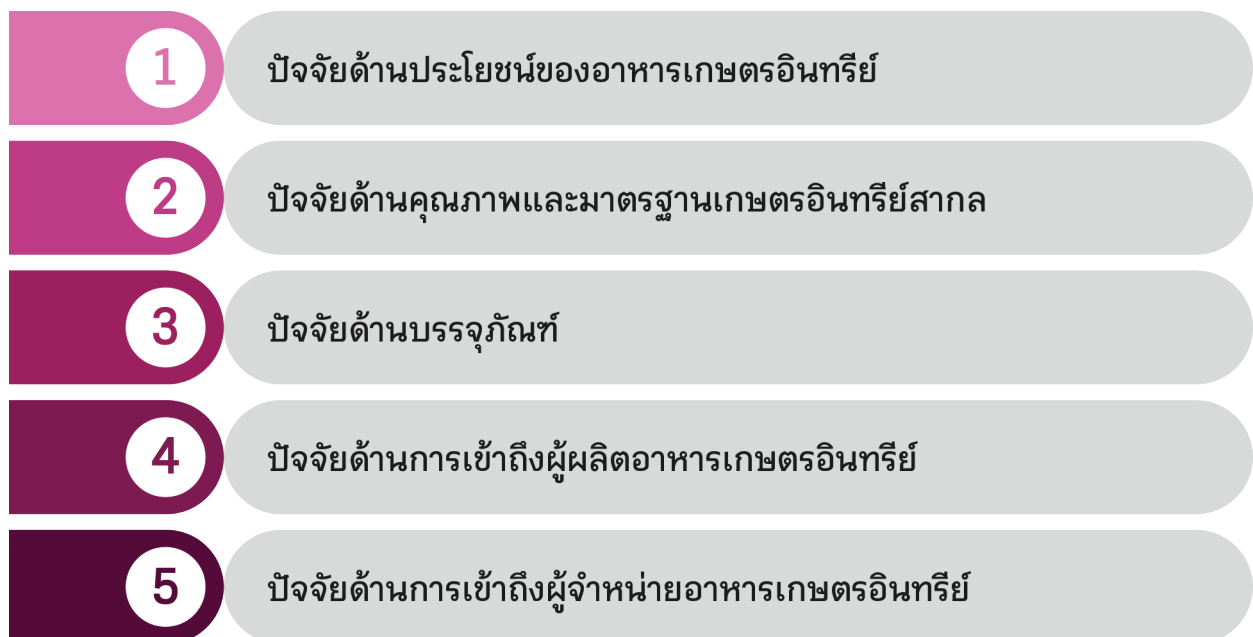
4. ปัจจัยด้านการเข้าถึงผู้ผลิตอาหารเกษตรอินทรีย์ ควรระบุรายละเอียดสถานที่ผลิตชัดเจน และมีข้อมูลเกี่ยวกับอาหารอินทรีย์ให้สืบค้นผ่านช่องทางต่างๆ

5. ปัจจัยด้านการเข้าถึงผู้จำหน่ายอาหารเกษตรอินทรีย์ในราคาที่เหมาะสม และมีปริมาณที่เพียงพอต่อความต้องการของผู้บริโภค ดังภาพที่ 1

สรุป

เกษตรอินทรีย์วิถีสุขภาพที่ยั่งยืนควรมีปัจจัยต่างๆ ที่มีผลต่อการบริโภคอาหารเกษตรอินทรีย์ สามารถสรุปเป็น 5 ปัจจัย ได้แก่ ปัจจัยด้านประโยชน์ของอาหารเกษตรอินทรีย์ ปัจจัยด้านคุณภาพและมาตรฐานเกษตรอินทรีย์สากล ปัจจัยด้านบรรจุภัณฑ์ ปัจจัยด้านการเข้าถึงผู้ผลิตอาหารเกษตรอินทรีย์ และปัจจัยด้านการเข้าถึงผู้จำหน่ายอาหารเกษตรอินทรีย์

ภาพที่ 1 ปัจจัยที่มีผลต่อเกษตรอินทรีย์วิถีสุขภาพที่ยั่งยืน



เอกสารอ้างอิง

1. สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนอาหารปลอดภัย สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข. รายงานสถานการณ์ความปลอดภัยของอาหาร ปีงบประมาณ พ.ศ. 2565. นนทบุรี: กระทรวงสาธารณสุข; 2565.
2. ธัญญา วันสาสึบ, อัมพร แจ่มผล, ทวีศักดิ์ เตชะเกรียงไกร. ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมกรรมการบริโภคอาหารเกษตรอินทรีย์ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร. การประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 16 มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน; 3-4 ธ.ค. 2562; มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน, นครปฐม. นครปฐม: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน; 2562. หน้า 743-45.
3. ศูนย์วิจัยและสนับสนุนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน. ผู้ป่วยมะเร็งทั่วโลกจะเพิ่มเป็น 35 ล้านรายในปี 2593 [อินเทอร์เน็ต]. 2567 [สืบค้นเมื่อ 5 ก.พ. 2568]. แหล่งข้อมูล: <https://www.sdgmove.com/2024/02/07/cancer-iarc-world/>
4. ThaiHealth Official. เครือข่าย เผยสารเคมีตกค้างในคนไทยเพิ่มขึ้น [อินเทอร์เน็ต]. [สืบค้นเมื่อ 5 ก.พ. 2568]. แหล่งข้อมูล: <https://www.thaihealth.or.th/?p=271090>
5. สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ. ที่ปรึกษา รว.สธ. เยี่ยมชม อบต.คลองนกกระทุง ชับเคื่อน อปท. คัดกรองสารเคมีตกค้างในเลือด ลดใช้สารเคมีภาคเกษตร [อินเทอร์เน็ต]. 2563 [สืบค้นเมื่อ 5 ก.พ. 2568]. แหล่งข้อมูล: https://www.nhso.go.th/th/communicate-th/thnewsforperson/News_2808
6. สุนทรวิชัย น้อยโสภ. “เกษตรอินทรีย์” โอกาสการส่งออกของเกษตรกรไทยในตลาดโลก. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยธนบุรี 2558;9(18):83-91.
7. สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. สศก. เผยปัจจุบันไทยมีพื้นที่เกษตรอินทรีย์ 1.403 ล้านไร่ คิดเป็นมูลค่า 9 พันล้านบาท พร้อมลงพื้นที่ตลาดกลางเกษตรอินทรีย์ท้ายเกาะ ตลาดกลางเกษตรอินทรีย์แห่งแรกในไทย [อินเทอร์เน็ต]. 2566 [สืบค้นเมื่อ 5 ก.พ. 2568]. แหล่งข้อมูล: <https://www.oae.go.th/view/1/รายละเอียดข่าว/ข่าว%20สศก./41672/TH-THข>
8. คณิต สุขรัตน์. การศึกษาทัศนคติ พฤติกรรม และปัจจัยที่เกี่ยวข้องของผู้บริโภคสินค้าอินทรีย์ [วิทยานิพนธ์วิทยาศาตรมหาบัณฑิต]. ปทุมธานี: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์; 2561.